

Cuprins

Prefață	XI
Lista abrevierilor folosite	XV
Aspecte introductive	1
Partea I. Condițiile cerute de lege pentru angajarea răspunderii penale a persoanei juridice.....	45
Titlul I. Câmpul de aplicare a răspunderii penale a persoanei juridice	48
Capitolul I. Câmpul de aplicare personal: entitățile care pot răspunde penal	49
Secțiunea I. Răspunderea penală a persoanelor juridice de drept privat	53
§1. Entitățile lipsite de personalitate juridică.....	56
§2. Persoanele juridice în formare, transformare, lichidare.....	66
Secțiunea a II-a. Răspunderea penală a persoanelor juridice de drept public.....	82
§1. Excepții absolute de la răspunderea penală a persoanei juridice: statul și autoritățile publice.....	83
§2. O excepție susceptibilă de nuanțări: instituțiile publice	90
Capitolul al II-lea. Câmpul de aplicare material: infrațiunile care pot fi reținute în sarcina unei persoane juridice.....	99
Secțiunea I. Principiul specialității răspunderii penale a persoanei juridice	100
§1. Argumentele formulate în favoarea principiului specialității răspunderii penale a persoanei juridice.....	100
§2. Inconsecvențe cauzate de principiul specialității în determinarea infrațiunilor care pot fi săvârșite de persoana juridică	103
Secțiunea a II-a. Răspunderea penală generală a persoanei juridice.....	107

§1. Necesitatea consacării răspunderii penale generale a persoanei juridice.....	107
§2. Noi dificultăți în determinarea infracțiunilor care pot fi săvârșite de persoana juridică.....	112
Titlul II. Raportul între infracțiunea comisă și persoana juridică	121
Capitolul I. Intervenția unui <i>substratum humanum</i> , condiție pentru angajarea răspunderii penale a persoanei juridice.....	122
Secțiunea I. Persoanele fizice care pot angaja penal persoana juridică	123
§1. Diferitele modele cu privire la identificarea persoanelor fizice care pot angaja penal persoana juridică	123
§2. Modelul adoptat de legiuitorul român.....	131
Secțiunea a II-a. Incidența angajării răspunderii penale a persoanei juridice asupra răspunderii penale a persoanei fizice	135
§1. O concepție minoritară: imposibilitatea cumulului răspunderii penale a persoanei fizice și a persoanei juridice.....	136
§2. Soluția majoritară: admisibilitatea cumulului răspunderii penale a persoanei fizice și a celei a persoanei juridice	137
Capitolul al II-lea. Conținutul constitutiv al infracțiunii în cazul persoanei juridice	144
Secțiunea I. Elementul material al infracțiunilor săvârșite de persoana juridică.....	144
§1. Soluțiile existente în dreptul comparat cu privire la cerințele atașate elementului material al infracțiunilor săvârșite de persoana juridică	145
§2. Oscilațiile legiuitorului român	147
Secțiunea a II-a. Elementul subiectiv al infracțiunilor săvârșite de persoana juridică.....	150
§1. Este răspunderea penală a persoanei juridice o răspundere pentru fapta altuia?	150
§2. Cauzele care înlătură caracterul penal al faptei prin lipsa vinovăției	163

Partea a II-a. Consecințele desfășurării unui proces penal împotriva unei persoane juridice	181
Titlul I. Consecințe de drept penal: sancțiunile aplicabile persoanei juridice.....	183
Capitolul I. Diversitatea sancțiunilor prevăzute de lege pentru persoanele juridice	185
Secțiunea I. Pedepsele aplicabile persoanelor juridice	195
§1. Pedepsa principală aplicabilă persoanei juridice	195
§2. Pedepsele complementare aplicabile persoanei juridice.....	207
Secțiunea a II-a. Măsurile de siguranță ce pot fi luate față de persoana juridică	240
§1. Măsurile de siguranță prevăzute de Codul penal român	241
§2. Alte măsuri de siguranță ce pot fi aplicabile persoanelor juridice.....	245
Capitolul al II-lea. Stabilirea și executarea sancțiunilor aplicabile persoanei juridice	248
Secțiunea I. Individualizarea sancțiunilor aplicabile persoanei juridice	248
§1. Circumstanțele atenuante și agravante	249
§2. Stările de atenuare și de agravare a pedepsei.....	258
Secțiunea a II-a. Cauzele care înlătură răspunderea penală, executarea pedepsei și consecințele condamnării	274
§1. Cauzele care înlătură răspunderea penală	275
§2. Cauzele care înlătură executarea pedepsei și consecințele condamnării.....	284
Titlul II. Consecințele de drept procesual ale desfășurării unui proces penal împotriva unei persoane juridice.....	295
Capitolul I. Reprezentarea și citarea persoanelor juridice în procesul penal.....	303
Secțiunea I. Reprezentarea persoanei juridice în procesul penal.....	303
§1. Reprezentarea legală și convențională a persoanei juridice în procesul penal	304

§2. Reprezentarea persoanei juridice prin mandatar desemnat de organul judiciar	311
Secțiunea a II-a. Citarea persoanelor juridice în procesul penal.....	313
§1. Citarea persoanei juridice în ipoteza reprezentării legale.....	315
§2. Citarea persoanei juridice în ipoteza reprezentării convenționale ori a reprezentării prin mandatar desemnat de organul judiciar	316
Capitolul II. Măsurile ce pot fi luate față de persoana juridică în procesul penal.....	317
Secțiunea I. Măsurile preventive ce pot fi luate față de persoana juridică.....	317
§1. Considerații generale privind măsurile preventive prevăzute de lege în cazul persoanelor juridice.....	318
§2. Măsurile preventive privite în special.....	323
Secțiunea a II-a. Măsurile asigurătorii ce pot fi luate față de persoana juridică și alte prevederi legale incidente	327
§1. Măsurile asigurătorii care se pot lua în cazul persoanei juridice.....	327
§2. Alte prevederi speciale privind procedura tragerii la răspundere penală a persoanei juridice.....	331
Concluzie și propuneri <i>de lege ferenda</i>	336
Bibliografie	343
Index	371

Prefață

Problema răspunderii penale a persoanei juridice a fost studiată în mod amplu în doctrina penală română, încă din perioada antebelică, în lucrările unor reputeți penaliști, precum Tanoviceanu sau Dongoroz.

Faptul că în anul 1929 Asociația Internațională de Drept penal, al cărui președinte a fost românul Vespasian Pella, și-a desfășurat cel de al doilea Congres la București, iar cu acest prilej s-a recomandat ca în dreptul intern al statelor să fie incluse măsuri care să permită răspunderea penală a persoanei juridice, dovedește că subiectul a prezentat interes pentru specialiștii români, încă din fazele de debut ale dezbaterilor pe această temă.

Interesul cercetării științifice cu privire la angajarea răspunderii penale a persoanei juridice a revenit în actualitate, după anul 1990. Adoptarea Legii nr. 29/2004 privind răspunderea penală a persoanelor juridice pentru infracțiunile de falsificare de monede sau alte valori, Legea 301/2004, „vechiul Nou” Cod penal, care prevedea acest gen de răspundere penală, Legea 278/2006, prin care s-a introdus în actualul Cod penal răspunderea penală a persoanei juridice și, în sfârșit, „noul Nou” Cod penal (Legea nr. 286/2009), care la rândul lui reglementează instituția în discuție, au constituit tot atâtea prilejuri pentru specialiștii dreptului penal de a se exprima în legătură cu această temă.

În acest context, în ultimii ani, cu privire la răspunderea penală a persoanei juridice, în literatura de specialitate au fost publicate numeroase articole, precum și câteva lucrări monografice de o certă valoare științifică.

Abundența normativă și doctrinară manifestată în ultima vreme cu privire la tema aleasă de autoare se află însă în mare contrast, cu practica judiciară în materie. În perioada de timp de când a devenit posibilă antrenarea răspunderii penale a persoanei juridice, cauzele în care parchetul și instanțele de judecată au îndrăznit să aplice

noile texte sunt destul de rare. Se poate spune că jurisprudența în acest domeniu se creează sub ochii noștri.

În aceste condiții, tema lucrării **Angajarea răspunderii penale a persoanei juridice** presupune un grad sporit de dificultate: este greu să aduci un plus de valoare teoretică, într-un domeniu relativ amplu studiat în ultima vreme; este greu să aduci un plus de valoare aplicativă, într-o materie în care practica judiciară este relativ săracă în exemple. Autoarea a reușit totuși să aducă acest plus de valoare, iar dificultatea temei nu face decât să sporească interesul științific al lucrării.

Ceea ce surprinde de la început în mod plăcut la această carte este modul riguros în care a fost construită. Structura simetrică a lucrării se înscrie foarte strict, dar deloc artificial, în buna tradiție academică franceză, fiind alcătuită din două părți având fiecare câte două titluri care, la rândul lor cuprind câte două capitole. Această alcătuire foarte bine ordonată demonstrează o viziune extrem de limpede asupra temei și facilitează comunicarea ideilor spre cititor.

Contribuția originală pe care lucrarea o aduce în cercetarea temei este semnificativă.

Este de remarcat în primul rând faptul că lucrarea are la bază o bibliografie impresionantă, în cadrul căreia doctrina și jurisprudența franceză ocupă un loc central. În acest context, ceea ce dă un caracter original lucrării este faptul că autoarea nu se rezumă la o descriere sterilă a soluțiilor propuse în alte sisteme de drept ci, prin comparație cu sistemul nostru, propune variante constructive de adaptare, menite să acopere unele carențe legislative.

Nota generală de originalitate a lucrării este dată de spiritul critic manifestat atât cu privire la unele opinii doctrinare, cât și cu privire la unele carențe legislative sau, la aplicarea greșită, în practică, a unor dispoziții legale.

În sensul celor de mai sus, merită a fi semnalată, spre exemplu, critica formulată de autoare cu privire la mecanismul juridic actual ce permite ca o contravenție (prevăzută de Legea concurenței) să poată atrage, pentru persoana juridică, sancțiuni vădit mai aspre (este vorba despre cuantumul amenzii) decât o infracțiune. În aceeași ordine de idei este criticată realitatea juridică actuală

potrivit căreia sancțiunea blocării contului bancar poate fi dispusă în materie contravențională, fără ca o măsură similară să fie posibilă din punct de vedere penal.

Este de menționat, de asemenea, poziția critică exprimată și bine argumentată de autoare, în legătură cu tendința manifestată în practica judiciară de a cita persoana juridică în procesul penal în dublă calitate, atât de inculpată cât și de persoană responsabilă civilmente.

Structura impecabilă a lucrării, preluarea constructivă a unor soluții din doctrina și jurisprudența străină, mai ales din cea franceză, spiritul critic față de unele imperfecțiuni ale sistemului autohton și propunerile de modificări legislative formulate, fac din **Angajarea răspunderii penale a persoanei juridice** o carte ce merită a fi studiată.

Prof. univ. dr. Valerian Cioclei

